

EXKLUZÍV INTERJÚ DR. HABSBURG OTTÓVAL

Biztatóak Európa távlatai

Mihálka Zoltán

Magas rangú, nagy nemzetközi tekintélyű vendég tisztelte meg a Varadinum-ünnepségsorozat első napját: Dr. Habsburg Ottó, a páneurópai gondolat megvalósításának, kontinensünk egysége és biztonsága megteremtésének tevékeny előmozdítója, több európai politikai és kulturális intézmény kiváló személyisége érkezett Nagyváradra. Május 8-án este a határálomáson interjút kértünk tőle, majd további kérdéseket a Nagyvárad Római Katolikus Püspökségen tettünk fel Őfelségének.

- Felség, első kérdéseink személyes jellegűek: járt-e már Erdélyben, és milyen érzéssel lépi át a határt?

- Sajnos nem jártam erre, soha nem nyílt alkalom ellátogatni a történelmi tájakra, csak a történelemkönyvek lapjairól ismerem a Partiumot, Erdélyt. De mikor is lett volna alkalom ide látogatni? Hiszen az első világháború után nem engedtek be Magyarországra és az utódállamokba, a hatalomra került Horthy-rendszer szintén kitiltott, majd jöttek a nyilasok a második világháború végén, akik alig várták, hogy fölköthessenek. Aztán pedig ráültek az országra, az egész régióra a kommunizmus... Így a történelem szeszélye folytán 70 évig - 1918 és 1989 között - nem látogathattam haza Magyarországra. Annál nagyobb az örömem, hogy többszöri magyarországi látogatás után most itt állhatok Erdély kapujában. Végtelen örömmel jövök Nagyváradra és hálásan megköszönöm Tempfli József püspök úrnak, hogy meghívott a Varadinum holnapi ünnepségére. A talvaly meghívásnak, sajnos, nem tudtam eleget tenni, de most annál nagyobb lelkesedéssel jöttem. Csak egy dolgot sajnálok: nagyon rövid lesz a váradi tartózkodásom. Dehát az én vendégeskedéseim igencsak szűkre szabottak. Ma délután még Münchenben a Páneurópai Unió kongresszusának főelőadója voltam, holnap délelőtt részt veszek Szent László városának felemelő ünnepségén, de este már ismét a bajor fővárosban kell lennem, holnapután pedig Spanyolországba szöflitanak teendőim. Ígyhát állandóan úton vagyok...

- Tulajdonképpen hol van az Ön lakhelye? Egész Európában?

- Egy kissé, igen, de mondhatnám úgy is: a repülőgépen!

- Elnézést a közbekérdezésért, de ha már szóba került a történelem, fordítsuk vissza egy fél századdal az idő kerekét. Milyen szerepet töltött be Felséged a második világháború idején Magyarország és a nyugati hatalmak - főleg az Amerikai Egyesült Államok és Anglia - közötti kapcsolatokban?

- Erről sokat lehetne beszélni, ugyanis 1941-től 1944 őszéig, a nyilasok uralomra jutásáig Echart Tiborral együtt mi képviseltük a magyar érdekeket Amerikában. Ismertem Roosevelt elnököt, többször jártam nála. Így amikor megszűnt a magyar-amerikai diplomáciai viszony, mi igyekeztünk fenntartani a kapcsolatokat, olyan elgondolásokat közvetíteni, amelyek elősegíthették volna Magyarország nyugati tájékozódását, elszakadását a tengely-hatalmaktól. Ezek a kapcsolatok öcsém, Károly Lajos főherceg révén rendszeressé váltak. Ugyanis ő Lisszabonban tartózkodott és kapcsolatban állt az ottani magyar követséggel. Így vált lehetővé az állandó levelezés az otthoniakkal, így képviselhettük az otthoni érdekeket az amerikai kormánytól és tolmácsolhattuk a magyar kormánykörök elgondolásait Rooseveltnek és Churchillnek. Szálasi hatalomra jutásával azonban minden kapcsolat megszűnt. 1944 októberére a teljes nemzeti katasztrófabá torkollott. S tudjuk mi következett az utána jött évtizedekben: Közép- és Kelet-Európa egyik diktatúrából a másikba zuhant.

- Földrészünk nyugati régiója viszont tovább lépett a történelem országútján. Európa a megosztottság, a vasfüggöny kontinense lett. Ez utóbbi látványosan kiszakadt, melynek előkészítésében Ön is részt vállalt. A nyugat-magyarországi ifjúsági találkozó, a híres piknik megszervezésére gondolok...

- Pozsgay Imrével készítettük elő. Különben nem voltam ott a pikniken. Az előkészületek során minden simán ment, éppen ezért egyéb elfoglaltságaim miatt úgy döntöttem, hogy nem utazom, Walpurga lányomat küldtem el, s Pozsgay is államtitkárával képviseltette magát. Ha visszagondolok erre az eseményre, mégis csak azt kell mondanom: nem volt ez veszélytelen akció. Hiszen még a kommunisták voltak hatalmon. De jó, hogy sikerült! Nagy dolognak tartom, hogy Magyarországon vérontás nélkül zajlott le a történelmi fordulat.

- Három és fél évvel a vasfüggöny lebontása és a kommunista diktatúra összeomlása után, miként ítéli meg Európa mai helyzetét?

- A világháború, a hidegháború és a több évtizedes szembenállás, a közép- és kelet-európai despotikus rendszerek hanyatlása után természetesen földrészünknek vannak óriási gyengeségei, mégis - ha lassan is - haladunk előre. Főleg most érezzük ezt a haladást, hogy Közép- és Kelet-Európa országai felszabadultak. Ma gondjaink mások, mint évekkel ezelőtt. Most az a fő probléma, hogy Közép- és Kelet-Európa országait bekapcsoljuk az európai vérkeringésbe, a kontinens közösségébe. Ez a közeljövő nagy feladata. Ez a jövő fontos kérdése. Már csak a biztonság szempontjából is. Gondoljunk például Oroszországra. Mennyi feszültség, ellentét halmozódott fel ebben a birodalomban. És nem lehet aggodalom nélkül gondolni hatalmas hadseregére, vagy óriási nukleáris arzenáljára, mely zavaros helyzetben avatatlan kezekbe kerülhet. Nemrégiben ellátogattam a balti államokba, ott is tapasztalhattam a feszülő gazdasági, társadalmi, politikai és etnikai ellentéteket. Ezért kellene ezeket a nemrég felszabadult államokat bevonnani az Európai Közösségbe, még mielőtt az ellentétek még jobban elmérgesednének.

A másik nagy gondunk a délszláv térség helyzetének a rendezése. Európa szívében barbár háború dúl. És ez annál zavaróbb, mivel idejében el lehetett volna oltani a pusztító lángokat. Egyesek az Európai Közösséget hibáztatják, hogy nem lépett közbe megfelelő eréllyel. Am mentségére szóljon az a tény, hogy még túl fiatal, mindössze tizenhárom éves. S ha belelapozunk a történelembe - még ha századunk eseményei oly gyorsan peregnek is -, ez az időtáv történelmi mércével szinte mérhetetlen. Még az Amerikai Egyesült Államoknak is több mint hatvan évre volt szüksége a felszabadítási háborútól a végleges alkotmányig, pedig neki könnyebb volt!... Az első választások óta tagja vagyok az Európa Parlamentnek, s ha visszatekintek, megállapíthatom, hogy hallatlanul nagy utat tettünk meg. Történelmi perspektívában igen jól és biztosan haladunk.

- Tehát az Európai Közösség fejlődését illetően Ön optimista, így látja Közép- és Kelet-Európának a Nyu-

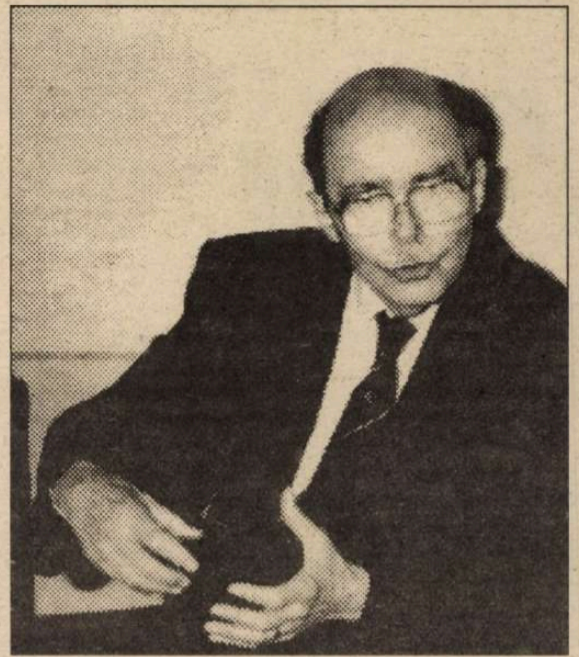
gathoz történő felzárkózását is?

- Mint az előbb mondtam, ez a felzárkózás, a Közösségbe való felvétel a jövő egyik nagy feladata. A felvételnek, egyelőre a társulási szerződés aláírásának komoly feltételei vannak. Először: az emberi jogok biztosítása. Másodszor: a demokrácia kiterjesztése. Harmadszor: egy működőképes piacgazdaság kiépítése. Negyedszer: a kisebbségi jogok érvényesítése. Szigorúan ragaszkodunk ezekhez a feltételekhez. Hiszen a politikai demokrácia és a piacgazdasági fejlettség különböző fokain álló országokról van szó, s ha egyik vagy másik ország esetében eltekintünk ezektől a feltételektől, csak saját gondjainkat tetéznénk. Éppen ezért az Európa Parlament bármilyen határozatot csak többségi szavazattal hoz. Ez a szerv nagyon vigyáz arra, nehogy egyik vagy másik állam előnybe részesítésével precedens teremtse valamely felvételt kérelmező ország számára. Eddig az Európa Parlament csak Magyarország és Lengyelország társulási szerződését szavazta meg. A volt Csehszlovákiát is elfogadta volna, de az ország kettéválásával újra kellett kezdeni az ügyrendi eljárást. Így tehát Csehország, Szlovákia, Bulgária, Románia kérdése kerül napirendre a Parlamentben. S következnek még a balti államok, Ukrajna, Fehéroroszország és más államok.

Ami Romániát illeti, a társulási szerződés elfogadásának kérdését most vizsgáljuk. Nemrég vitattuk meg egy angol képviselő jelentését a romániai helyzetéről. A külügyi bizottság elfogadta az előterjesztést. Most a Parlamentnek kell döntenie a kérdésben. Személyes véleményem az, hogy a jelenlegi állapot még nem kielégítő. Nagyon messziről indultak, hiszen a Ceausescu-rendszerben szó sem lehetett emberi jogokról. Kétségtelenül értek el haladást, s remélhetőleg ez folytatódik az emberi jogok és a kisebbségi jogok biztosítása, a demokrácia és a piacgazdaság kiépítése felé. Ha ez így lesz, szívesen szavazok a román társulási szerződésre.

- Az előbbiekben többször szó esett a kisebbségi jogokról. Őfelsége, hogy látja ennek megoldását a mai helyzetben?

- Nem véletlen az, hogy az Európa Közösséggel való társulási szerződés elfogadásának ez az egyik alapkövetelménye. Közép- és Kelet-Európában a nemzeti kérdés rendezetlensége a feszültség egyik fő forrása. Éppen ezért a kisebbségek problémájának megnyugtató megoldását és általában a nemzetek, népek egymásra találását, békés együttélésének kialakítását sürgős feladatnak tartom. Ebben pedig első rendű szükségesség a tolerancia. Tudom, hogy Erdélynek e szellem kialakításában, ápolásában nagyszerű történelmi hagyományai vannak. Nemrég ünnepelték a tordai ediktum, a világon elsőként elfogadott vallási türelmi rendelet kibocsátásának 425. évfordulóját. Gazdag tradíciói vannak e tájon a különböző etnikai közösségek együttélésének, alkotó együttműködésének is.

Tehát itt van történelmi kiindulási pont. Általában igen fontosnak tartom, hogy a népek megismerjék és megértsék egymást. Nagy erőfeszítéseket kell tenni azért, hogy egyik országban se legyenek nemzeti kisebbségek, csak egyenjogú nemzetiségek. Bámulatos példa ebből a szempontból Szlovénia. Itt gyökeresen megváltozott a helyzet: a magyarok és szlovének vagy a szlovének és olaszok nagyszerű egyetértésben élnek, mondhatni testvéri barátságban. Nemrég ismét alkalom volt ellátogatni ebbe a nemrég fölszabadult országba. Megfordultam a muraközi magyarság körében is. Van ott egy szép nevű kis falu, Pince. És nemcsak a neve szép, a bora is jó. De ami igazán szép és jó az az ott elhúzódó országhatár nyitottsága. Negyven évig ez a határ teljesen el volt zárva, most viszont úgy mentem Pincére, mintha nem is egyik országból a másikba érkeznék. S lépten-nyomon tapasztalhattam a magyarok és a szlovének barátságának jeleit. Meggőződhettem arról, hogy Pincén, Lendván és a Muraköz többi településén mindenki mennyire egységes, mennyire megértik egymást az itt élő emberek. Biztosítottak a magyarok jogai, a települések nevei két nyelven, szlovénül és magyarul szerepelnek a városok és falvak előtti táblákon.

Említke még egy példát. Ez a népek közötti megbékélésről szól. Fiatal koromban kontinensünkön még a franciánémet viszony volt a legkiélezettebb, háborús konfliktusok forrását képezte. S napjainkban a németek és a franciák a legjobb barátok. Ezt mindössze egy nemzedék életében sikerült elérni. Hogyan? A kölcsönös megismerés útján. Egymás országának, kultúrájának, szellemiségének megismerése útján. A fiatalok kölcsönös látogatása, ismerkedése, barátkozása útján. Az országhatárok nyitottsága - és általában a politikai, szellemi nyitottság - útján. Szerintem ez a közeledési modell alkalmazható Közép- és Kelet-Európában is. Persze, rengeteg jóindulatot, megértést követel, azt, hogy az emberek megismerjék egymást, a szomszédok tiszteljék egymást. És nagy türelemre van szükség. Nyugaton is lépésről lépésre haladtunk, ott is meg kellett küzdeni minden apró lépésért. Ezek az apró lépések végül is célhoz vezetnek. Hiszek ebben, mélységes meggyőződésem ez! Hiszek az európai kultúra erejében, hiszen ez a civilizáció hatalmas egység, amelynek fenségségét, történelmi jelentőségét csak akkor érzékeli az ember, ha távolról, mondhatni, madártávlatból tekint rá. Ígyhát távlatunk biztatóak.

- Köszönöm a beszélgetést és megkértem, hogy írjon néhány üdvözlő szót lapunk olvasóinak.

Az "Hulló Napló" olvasóinak szívből jövő jókívánságaimmal

Habsburg